

Λογική Παρέμβασης του Σχεδίου Δράσης Εξειδίκευσης RIS3 (ACTION PLAN)

Το Συμβούλιο Καινοτομίας Ηπείρου, μέσα από διαβουλεύσεις, συναντήσεις, συζητήσεις και με την υποστήριξη του Συμβούλου-Μελετητή, έχει καταλήξει σε επιλεγμένους τομείς στους οποίους η Ήπειρος διαθέτει ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα, ικανότητα ανάπτυξης και ενσωμάτωσης καινοτομίας, νέες επιχειρηματικές ιδέες και ικανότητα μόχλευσης ιδιωτικών κεφαλαίων. Αυτοί οι τομείς είναι:

- ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ & ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ
- ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ
- ΤΠΕ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
- ΥΓΕΙΑ-ΕΥΕΞΙΑ

Οι 4 αυτοί τομείς εμπλέκονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

Ο Αγροτιοδιατροφικός τομέας μπορεί να αποτελέσει τομέα ανάπτυξης της Περιφέρειας τόσο όσον αφορά την αυτάρκεια της, την κάλυψη αναγκών της υπόλοιπης Ελλάδας αλλά και την υλοποίηση εξαγωγών. Επίσης, μπορεί να επηρεάσει την αύξηση της αξίας του τουριστικού προϊόντος μέσα από την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και παραγωγή τοπικών προϊόντων και γαστρονομίας.

Η βιομηχανία της Εμπειρίας (συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού, του πολιτισμού και της δημιουργικής βιομηχανίας) θα επικεντρωθεί στην αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος με χρήση πράσινων τεχνολογιών, θα αναπτύξει την δημιουργική βιομηχανία, άλλωστε υπάρχει ο κλάδος της αργυροχρυσοχοΐας ο οποίος πρέπει να μετεξελιχθεί, και θα δώσει βαρύτητα στον εναλλακτικό τουρισμό. Ο τουρισμός απαιτεί ένα ιδιαίτερο είδος πολιτικής απορρόφησης καινοτομιών καθώς δεν δημιουργεί την τεχνολογία, αλλά κυρίως τη χρησιμοποιεί. Σημαντικός παράγοντας αύξησης της αξίας του τουριστικού προϊόντος είναι η ανάδειξη του πολιτισμικού δυναμικού της περιοχής μέσα από καινοτόμους συνδυασμούς προορισμών ξεκούρασης και γνώσης (δίκτυο θεάτρων).

Η ακαδημαϊκή κοινότητα αποτελεί σημαντικό παράγοντα παραγωγής γνώσης στην περιφέρεια ιδιαίτερα στους τομείς της πληροφορικής και της ιατρικής και μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη της νεανικής επιχειρηματικότητας. Πολλά από τα ερευνητικά αποτελέσματα που παράγονται έχουν σημαντική αναγνώριση αλλά σπάνια οδηγούν σε επιχειρηματικότητα. Ιδιαίτερα ο τομέας της πληροφορικής έχει σημαντική ακαδημαϊκή υποστήριξη και έχει δημιουργήσει το 80% τουλάχιστον των νέων εταιρειών που έχουν εγκατασταθεί στο Τεχνολογικό Πάρκο. Ο χώρος αυτός μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα τόνωσης της νεανικής επιχειρηματικότητας αλλά και ανασταλτικό παράγοντα στο ισχυρό brain drain που χαρακτηρίζει την Περιφέρεια.

Ο κλάδος της Υγείας χαρακτηρίζεται ως ένας χώρος υψηλής πυκνότητας και κινητικότητας στη περιφέρεια και σημαντικό τομέα εξειδίκευσης όσον αφορά την παραγωγή γνώσης και νέων ιδεών αλλά και την προσφορά ιατρικών υπηρεσιών σε έναν μεγάλο αριθμό κατοίκων αλλά και επισκεπτών από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Έτσι διαφαίνεται ότι υπάρχουν τα απαραίτητα στοιχεία στην Περιφέρεια ώστε να μπορεί να αναπτύξει μία επιχειρηματική εξειδίκευση στον χώρο αυτό.

Έχοντας ολοκληρώσει τον προσδιορισμό των 4άρων προτεραιοτήτων της Στρατηγικής προχωρήσαμε στην εξειδίκευση αυτής, προσδιορίζοντας τις δράσεις κάθε προτεραιότητας. Η κάθε δράση αναλύεται στην περιγραφή της, την εξεύρεση πηγών χρηματοδότησης και την αντιστοίχιση με τους θεματικούς στόχους της νέας προγραμματικής περιόδου. Ορίστηκε ενδεικτικός προϋπολογισμός, δείκτες και ποσοστό χρηματοδότησης κάθε δράσης, ώστε να εκτιμηθεί η μόχλευση των ιδιωτικών κεφαλαίων που θα στοχεύσει η εφαρμογή του Προγράμματος. Η διαδικασία προσδιορισμού του ενδεικτικού Π/Υ, δεικτών και του ποσοστού χρηματοδότησης για τις δράσεις που αφορούν τόσο το ΕΠΑΝΕΚ όσο και το ΕΠ Αγροτικής Ανάπτυξης έγινε σε συνεργασία με τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης που έχουν την ευθύνη των Προγραμμάτων αυτών

Όσον αφορά στους ενδεικτικούς προϋπολογισμούς ανά τομέα εξειδίκευσης της Περιφερειακής Στρατηγικής, η εικόνα παρουσιάζεται ως εξής:

- ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ & ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ, 29.440.000 €
- ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ, 28.100.000 €
- ΤΠΕ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, 13.350.000 €
- ΥΓΕΙΑ-ΕΥΕΞΙΑ, 40.150.000 €

Όσον αφορά στην ενδεικτική χρηματοδότηση (συνολικά 111.040.000€) ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα:

- ΕΠΑνΕΚ ,39.100.000 € ,
- ΠΑΑ ,25.270.000 € ,
- ΕΠαλΘ, 3.320.000 €
- ΕΠ ΑΑΔ, 4.000.000 €
- ΠΕΠ Ηπείρου, 39.452.162 €.

Ο προϋπολογισμός του ΠΕΠ αναφέρεται στον Άξονα 1 «Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της καινοτομίας και των ΤΠΕ», ενώ ο προϋπολογισμός των άλλων ΕΠ είναι ενδεικτικός και ανταγωνιστικός.

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης δίνει στους δυο ανεπτυγμένους τομείς (ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ & ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ / ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ) την ίδια χρηματοδοτική βαρύτητα , ενώ θεωρεί ότι για την ΝΕΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ δεν απαιτούνται αντίστοιχα ποσά. Όσον αφορά στην ΥΓΕΙΑ-ΕΥΕΞΙΑ κρίνεται αναγκαίο η χρηματοδοτική βαρύτητα να είναι η μέγιστη δυνατή, δηλώνοντας με τον τρόπο αυτό προς τον επιχειρηματικό κλάδο του τομέα την σημασία του για την Ήπειρο και την προοδική ανάπτυξη και δημιουργία κρίσιμης μάζας επιχειρήσεων.

Για τη μεθοδολογία συμπλήρωσης της λογικής παρέμβασης του Σχεδίου Δράσης καθώς και τη μετέπειτα πορεία, η οποία χαρακτηρίζεται δυναμική, σημειώνονται τα εξής:

Η εξειδίκευση της Στρατηγικής γίνεται μέσω της επιχειρηματικής ανακάλυψης, όπου για κάθε δράση γίνεται προσπάθεια να αναγνωρισθούν οι ερευνητικοί φορείς και οι επιχειρήσεις που μπορούν να συμβάλουν και μέσω μεμονωμένων αλλά και κοινών συναντήσεων να καταλήξουμε στις προδιαγραφές των προσκλήσεων που θα πρέπει να συνταχθούν, με απώτερο στόχο την παραγωγή νέων ή βελτιωμένων προϊόντων στην Περιφέρεια. Η διαδικασία αυτή γίνεται δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην καταλήξουμε σε συγκεκριμένα projects αλλά σε γενικότερες προδιαγραφές για να τηρείται ο ανταγωνισμός. Η διαδικασία είναι σε εξέλιξη και το διάστημα αυτό έχει δοθεί προτεραιότητα στην εξειδίκευση του τομέα της υγείας, ώστε πιλοτικά να δοκιμάσουμε την μεθοδολογία δράσης και να την εφαρμόσουμε ανάλογα και στους υπόλοιπους τομείς. Εκτιμάται ότι τους προσεχείς 3 μήνες θα ολοκληρωθεί η διαδικασία για τον τομέα της υγείας και θα προχωρήσουμε στην έκδοση των πρώτων προκηρύξεων, ενώ παράλληλα εντός των προσεχών μηνών θα ξεκινήσουμε και με τον τομέα της αγροδιατροφής, με απώτερο στόχο την ενεργοποίηση όλων των τομέων μέχρι το τέλος του έτους. Σύμφωνα με τον Πίνακα εξειδίκευσης, οι δράσεις της λογικής παρέμβασης ομαδοποιούνται ανά τομέα προτεραιότητας ως κάτωθι ειδικούς στόχους:

1. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ & ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ (AGRO)

- 1.1 Ανάδειξη και αξιοποίηση τοπικού γενετικού δυναμικού στην αγροτική παραγωγή και παραγωγή τροφίμων
- 1.2 Ανάπτυξη πιστοποιημένης κτηνοτροφικής παραγωγής για παραγωγή προϊόντων ανώτερων χαρακτηριστικών
- 1.3 Ανάπτυξη πιστοποιημένης γεωργικής παραγωγής και διάδοση νέων καλλιεργειών
- 1.4 Προσαρμογή και ανάδειξη δυναμικού στον κλάδο της παραδοσιακής τυροκομίας
- 1.5 Ανάπτυξη νέων προϊόντων στον κλάδο της διατροφής και στον κλάδο αξιοποίησης υποπροϊόντων στη διατροφή αγροτικών ζώων
- 1.6 Συμπράξεις για την ανάδειξη τοπικών επώνυμων κτηνοτροφικών προϊόντων Ηπείρου
- 1.7 Ανάπτυξη εργαλείων για την εκπόνηση και εφαρμογή αλιευτικής πολιτικής για τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων
- 1.8 Προώθηση περιβαλλοντικά βιώσιμης, καινοτόμου και ανταγωνιστικής υδατοκαλλιέργειας

2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ (EXPERIENCE)

- 2.1 Ανάπτυξη κλάδου της δημιουργικής βιομηχανίας
- 2.2 Καινοτόμα επιχειρηματικότητα και τουρισμός
- 2.3 Μηχανισμός ενίσχυσης επιχειρηματικότητας στον τουρισμό

3. ΤΠΕ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (ICT)

- 3.1 Προώθηση έρευνας και καινοτομίας
- 3.2 Μετάβαση από την έρευνα στην καινοτομία
- 3.3 Προώθηση νεανικής καινοτόμου επιχειρηματικότητας
- 3.4 Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στον κλάδο ΤΠΕ
- 3.5 Μηχανισμός ενίσχυσης επιχειρηματικότητας

4. ΥΓΕΙΑ-ΕΥΕΞΙΑ (HEALTH)

4.1 Αξιοποίηση και ανάπτυξη του κλάδου της Υγείας

4.2 Διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος για την ανάπτυξη της ευεξίας

4.3 Διασφάλιση της υγείας των καταναλωτών μέσω της παραγωγής διατροφικών προϊόντων υψηλής αξίας

4.4 Μηχανισμός ενίσχυσης επιχειρηματικότητας

Η λεπτομερής περιγραφή της λογικής παρέμβασης παρουσιάζεται στο Action Plan.

Ειδικότερα:

1. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ & ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ (AGRO)

Ο πρώτος τομέας προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση αναφέρεται στον κλάδο της **Αγροδιατροφής** και επιδιώκεται η αναβάθμισή του, σε πρώτο στάδιο, με την ανάδειξη και αξιοποίηση του τοπικού γενετικού δυναμικού στην αγροτική παραγωγή και την παραγωγή τροφίμων. Περιλαμβάνονται δράσεις που αφορούν τα εξής:

- Χαρτογράφηση, ταυτοποίηση και αξιολόγηση του γενετικού υλικού αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων και τοπικών παραδοσιακών ποικιλιών φυτικής παραγωγής, καθώς και δημιουργία πρωτοκόλλων αναπαραγωγής αυτόχθονων ή σπάνιων φυλών και ποικιλιών καλλιεργούμενων φυτών.
- Ανάπτυξη ολοκληρωμένων προγραμμάτων βελτίωσης και αξιοποίησης αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων και κλωνικής επιλογής σε τοπικές παραδοσιακές ποικιλίες καλλιεργούμενων φυτών. Περιλαμβάνονται η τήρηση γενεαλογικού βιβλίου ή μητρώου, τα προγράμματα ελέγχου αποδόσεων ζωικού κεφαλαίου, η ενημέρωση παραγωγών σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο και ο γονοτυπικός έλεγχος του ζωικού κεφαλαίου.
- Ενίσχυση επενδύσεων για τη δημιουργία νέων ή προσαρμογή υφιστάμενων εκμεταλλεύσεων στην εκτροφή αξιολογημένων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων και τοπικών ποικιλιών καλλιεργούμενων φυτών.
- Σχεδιασμός, αναγνώριση και επισήμανση προϊόντων από εκτροφές αυτόχθονων σπάνιων φυλών και τοπικών παραδοσιακών ποικιλιών. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιούνται έρευνες αγοράς, σχεδιάζονται οι προδιαγραφές των προϊόντων και συντάσσονται φάκελοι αναγνώρισης και επισήμανσης προϊόντων.
- Ανάπτυξη τυποποιημένων προϊόντων από εκτροφές αυτόχθονων σπάνιων φυλών και τοπικών παραδοσιακών ποικιλιών σε μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Επιπρόσθετα, προτείνεται η ανάπτυξη της πιστοποιημένης κτηνοτροφικής παραγωγής για την παραγωγή προϊόντων ανώτερων χαρακτηριστικών, μέσω ενός πλέγματος δράσεων που περιλαμβάνουν:

- Έρευνα και ανάπτυξη ειδικών εκτροφών αγροτικών ζώων για την παραγωγή προϊόντων ανώτερων ποιοτικών χαρακτηριστικών με πιλοτική εφαρμογή σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.
- Ανάπτυξη υποδομών για τη δημιουργία σύγχρονων μονάδων εκτροφής που εφαρμόζουν πιστοποιημένα συστήματα εκτροφής για παραγωγή προϊόντων με ανώτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά
- Βελτίωση των δεξιοτήτων των παραγωγών για την εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης στην εκτροφή ζώων και την παραγωγή προϊόντων με ανώτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά, καθώς και σε βιολογικές μεθόδους εκτροφής.
- Εκσυγχρονισμός και προσαρμογή μονάδων εκτροφής στις απαιτήσεις πιστοποιημένης παραγωγής με χρήση ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης και παραγωγή προϊόντων με ανώτερα χαρακτηριστικά.
- Βελτίωση ηλικιακού προφίλ κτηνοτρόφων.
- Ενίσχυση εφαρμογής πιστοποιημένων μεθόδων παραγωγής στην κτηνοτροφία (συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης και βιολογική κτηνοτροφία).

Στο γεωργικό τομέα, επιχειρείται η ανάπτυξη πιστοποιημένης γεωργικής παραγωγής και η διάδοση νέων καλλιεργειών, που δύναται να επιτευχθεί με την εφαρμογή των κάτωθι ενεργειών:

- Ερευνητικά προγράμματα για νέες ή/και βιολογικές καλλιέργειες με πιλοτική εφαρμογή σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
- Βελτίωση των δεξιοτήτων των παραγωγών μέσω ενημέρωσης και εκπαίδευσης.
- Εκσυγχρονισμός και προσαρμογή γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις απαιτήσεις πιστοποιημένης παραγωγής με τη χρήση ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης.
- Βελτίωση ηλικιακού προφίλ γεωργών.
- Ενίσχυση εφαρμογής πιστοποιημένων μεθόδων παραγωγής στη γεωργία (συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης και βιολογική γεωργία).

Στον τομέα της μεταποίησης, επιδιώκεται η προσαρμογή και η ανάδειξη του δυναμικού στον κλάδο της παραδοσιακής τυροκομίας χρηματοδοτώντας και υλοποιώντας τα κάτωθι:

- Τυποποίηση παραδοσιακών μεθόδων τυροκομίας με τη δημιουργία πρωτόκολλων παραγωγής, χρησιμοποιώντας σύγχρονες τεχνολογίες σε επιχειρήσεις.
- Εκσυγχρονισμός παραδοσιακών μονάδων τυροκομίας και υιοθέτηση νέων μεθόδων παραγωγής και τυποποίησης τυροκομικών προϊόντων.
- Βελτίωση των δεξιοτήτων των τυροκόμων με βάση τις απαιτήσεις των πρωτοκόλλων παραγωγής.
- Βελτίωση οργάνωσης και διαχείρισης μικρών μονάδων τυροκόμησης.

Παράλληλα, βασική επιδίωξη αποτελεί η ανάπτυξη νέων προϊόντων στον κλάδο της διατροφής και τον κλάδο αξιοποίησης υποπροϊόντων στη διατροφή αγροτικών ζώων, η οποία περιλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις:

- Ανάπτυξη εφαρμοσμένης έρευνας για τις επιχειρήσεις μεταποίησης στον τομέα των τροφίμων και της αξιοποίησης υποπροϊόντων με τη δημιουργία πρωτοκόλλων παραγωγής νέων προϊόντων.
- Παραγωγή νέων καινοτόμων προϊόντων στον τομέα των τροφίμων με την ενίσχυση των επενδύσεων.
- Αναβάθμιση δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού σε μεταποιητικές επιχειρήσεις που ενσωματώνουν καινοτομία
- Δικτύωση επιχειρήσεων που ενσωματώνουν καινοτομία με σκοπό την αναγνώριση, κατοχύρωση και προώθηση καινοτόμων προϊόντων.
- Ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων για την εσωτερική και διεθνή αγορά.

Τέλος, στον τομέα της μεταποίησης, κρίνεται αναγκαία η ενίσχυση των συμπράξεων για την ανάδειξη τοπικών επώνυμων κτηνοτροφικών προϊόντων Ηπείρου. Ο εν λόγω στόχος δύναται να πραγματοποιηθεί υλοποιώντας τα κάτωθι:

- Βελτίωση γενετικού δυναμικού στους εκτρεφόμενους πληθυσμούς αγροτικών ζώων με τη δημιουργία πρότυπου κέντρου εκτροφής σπερματοδοτών και εφαρμογή σπερματέγχυσης στην αναπαραγωγή σε επιλεγμένες συνεργαζόμενες μονάδες εκτροφής.
- Έλεγχος και ποιοτική διαλογή σφάγιων αγροτικών ζώων σε συνεργαζόμενα σφαγεία.
- Παραγωγή ποιοτικών κτηνοτροφικών προϊόντων με τροποποίηση διατροφικών προγραμμάτων.
- Ανάπτυξη τοπικών επώνυμων κτηνοτροφικών προϊόντων με τη διενέργεια ερευνών αγοράς, το σχεδιασμό και τον καθορισμό προδιαγραφών στα προϊόντα, καθώς και τη σύνταξη φακέλων αναγνώρισης και επισήμανσης προϊόντων.
- Προώθηση τοπικών επώνυμων κτηνοτροφικών προϊόντων στην εσωτερική και διεθνή αγορά.
- Αναβάθμιση δεξιοτήτων εμπλεκόμενου ανθρώπινου δυναμικού σε νέες τεχνικές και την παραγωγή νέων προϊόντων.

Στον τομέα της αλιείας βασική στοχοθέτηση αποτελεί η ανάπτυξη εργαλείων για την εκπόνηση και εφαρμογή αλιευτικής πολιτικής με σκοπό τη διατήρηση των ιχθυοαποθεμάτων, που περιλαμβάνει:

- Ανάπτυξη συστημάτων καταγραφής και παρακολούθησης του δυναμικού των τοπικών ιχθυοαποθεμάτων για είδη προτεραιότητας.
- Διαχείριση αλιείας σε ευαίσθητα θαλάσσια οικοσυστήματα (προστατευόμενες περιοχές, θεσμοθέτηση περιορισμών).
- Διαχείριση αλιείας σε εσωτερικά υδάτινα οικοσυστήματα και λιμνοθάλασσες (σχέδια διαχείρισης).
- Αναβάθμιση εμπλεκόμενου ανθρώπινου δυναμικού μέσω της διάδοσης ερευνητικών αποτελεσμάτων και καλών πρακτικών, την επιμόρφωση αλιέων και την ευαισθητοποίηση των ερασιτεχνών αλιέων.

Η τελευταία ομάδα δράσεων στον αγροδιατροφικό τομέα αναφέρεται στον κλάδο των υδατοκαλλιέργειών και προσδοκά να τον καταστήσει περιβαλλοντικά βιώσιμο, καινοτόμο και ανταγωνιστικό. Οι δράσεις που προτείνονται αφορούν τα εξής:

- Βελτίωση των υφιστάμενων μεθόδων εκτροφής με στόχο την αυξημένη παραγωγικότητα, την παραγωγή ποιοτικών και ασφαλών προϊόντων και την επίτευξη ήπιου περιβαλλοντικού αποτυπώματος.
- Αξιοποίηση τοπικού δυναμικού για την παραγωγή ιχθυοτροφών (υποπροϊόντα, υπολείμματα, υδρόβια βιομάζα).
- Διαχείριση και προστασία οικοσυστημάτων εκτροφής για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητάς τους με σκοπό την ανάπτυξη δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας.
- Αναβάθμιση εμπλεκόμενου ανθρώπινου δυναμικού αφενός με τη διάδοση ερευνητικών αποτελεσμάτων και καλών πρακτικών και αφετέρου με την επιμόρφωση υδατοκαλλιεργητών.

2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ (EXPERIENCE)

Στο δεύτερο τομέα προτεραιότητας που αφορά τη **Βιομηχανία της Εμπειρίας**, τον **Τουρισμό** και τη **Δημιουργική Βιομηχανία** επιχειρείται σε αρχικό στάδιο η ανάπτυξη του κλάδου της δημιουργικής βιομηχανίας με τη δημιουργία Θερμοκοιτίδας «Πολιτιστικών και Δημιουργικών Επιχειρήσεων». Το εκκολαπτήριο θα αποτελέσει μια ανοιχτή πλατφόρμα δημιουργικής συνεργασίας για νέους και παλιούς δημιουργούς από την ευρύτερη περιοχή και είναι δυνατή η αξιοποίηση του υπάρχοντος χώρου του Κέντρου Παραδοσιακής Βιοτεχνίας. Επιπρόσθετα, προτείνεται η δημιουργία δικτύωσης στους κλάδους του κοσμήματος και των ξύλινων ειδών λαϊκής τέχνης, των παραδοσιακών γλυκών και των βοτάνων. Στο τελικό στάδιο χρηματοδοτούνται υφιστάμενες ή νέες επιχειρήσεις που επιθυμούν να προσφέρουν καινοτόμες, για την Περιφέρεια, υπηρεσίες ή παραγωγικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό με ταυτόχρονη ενσωμάτωση στοιχείων του πολιτισμού και της δημιουργικής βιομηχανίας.

Η καινοτόμα επιχειρηματικότητα στον τομέα του τουρισμού επιχειρείται να υποστηριχθεί και να αναπτυχθεί με τις κάτωθι δράσεις:

- Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης σε όλη την αλυσίδα αξίας
Υποστηρίζεται η δικτύωση ή η δημιουργία συστάδων επιχειρήσεων και παραγωγών (cluster) με στόχο την ενδυνάμωση των διασυνδέσεων και της συνεργασίας πάνω στην αλυσίδα αξίας, την ανάπτυξη τεχνολογικών και μη τεχνολογικών καινοτομιών και την προώθηση των τουριστικών, αγροδιατροφικών και άλλων προϊόντων της μεταποίησης που σχετίζονται με τον τουρισμό.
- Ανάπτυξη καινοτόμου επιχειρηματικότητας σχετιζόμενη με τον εναλλακτικό τουρισμό
Στόχος της προτεραιότητας αυτής είναι η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (ενδεικτικά αναφέρονται ο σχολικός, καταδυτικός, ιστιοπλοϊκός, θρησκευτικός, περιπατητικός και θεματικός τουρισμός) και η ανάπτυξη συνεργασιών ανάμεσα στις επιχειρήσεις σε όλη την αλυσίδα αξίας της

βιομηχανίας της εμπειρίας και τις εναλλακτικές μορφές της τουριστικής βιομηχανίας όπως αυτές διαμορφώνονται σήμερα.

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή κατάληξη της εν λόγω προσπάθειας είναι η παροχή πιστοποιημένων υπηρεσιών μέσω εκπαίδευσης των οδηγών βουνού, rafting κλπ σε συνεργασία με πιστοποιημένες σχολές.

- Υποστήριξη μικρών επιχειρήσεων για τη χρήση νέων τεχνολογιών μέσω voucher.
- Υποστήριξη αγροτουριστικών επιχειρήσεων (καταλύματα) με την παροχή καινοτόμων υπηρεσιών.
- Εφαρμογή καινοτομίας σε υφιστάμενες τουριστικές μονάδες με τη μετατροπή τους σε "φιλικές προς το περιβάλλον μονάδες" (energy efficient buildings) μειώνοντας το κόστος κατανάλωσης ενέργειας (π.χ. χρήση τεχνολογιών BMS) και αποκτώντας οικολογικό σήμα (π.χ. Eco label).
- Δημιουργία χώρων ελλιμενισμού τουριστικών σκαφών.

Σε τελικό στάδιο, στον τομέα του τουρισμού και της δημιουργικής βιομηχανίας, δημιουργείται μηχανισμός ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας με την προώθηση των κατωτέρω δράσεων:

- Μηχανισμός ενίσχυσης επιχειρηματικότητας/Αξιοποίηση ICT στον τουρισμό-πολιτισμό, δημιουργώντας αφενός ένα ενιαίο Ευρετήριο Υπηρεσιών (Service Registry), που περιλαμβάνει τη δημιουργία σύγχρονων ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων για την καταχώρηση, διαχείριση & αξιολόγηση των δεδομένων του τουρισμού καθώς και αυτονομία στις κρατήσεις (διεθνείς υπηρεσίες – τοπικά οργανωμένες υπηρεσίες κρατήσεων), και αφετέρου πλατφόρμα καταγραφής κάθε είδους εκδήλωσης από οργανωτές, πολιτιστικούς φορείς ή επιχειρηματίες με ετήσιο προγραμματισμό και κεντρική οργάνωση για όλη την περιφέρεια.
- Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για τον εμπλουτισμό της εμπειρίας
Η συγκεκριμένη δράση ενδεικτικά περιλαμβάνει εφαρμογές οδηγών πολιτιστικών και αστικών χώρων και μνημείων, εικονική αναπαράσταση γεγονότων, ψηφιοποίηση τουριστικών και πολιτισμικών πόρων και εφαρμογές έξυπνων πόλεων.
- Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας και ποιότητας υπηρεσιών στη βιομηχανία της εμπειρίας.
Θα χρηματοδοτηθούν και θα προωθηθούν ενέργειες όπως η ανάπτυξη ιστοσελίδων και εφαρμογών δημιουργίας τουριστικών πακέτων για μικρές ξενοδοχειακές μονάδες, καθώς και διάχυση εφαρμογών διαχείρισης επισκεπτών σε όλα τα στάδια του τουρισμού.
- Ανάπτυξη και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων ή υπηρεσιών e-learning.
Στην περίπτωση ανάπτυξης ηλεκτρονικού συστήματος μπορεί να περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός και η υλοποίησή του (λογισμικό και υλικό), η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού καθώς και η λειτουργία του.
- Προγράμματα απασχόλησης ανέργων πτυχιούχων στον τομέα του τουρισμού με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών των επιχειρήσεων και την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας των ανέργων.

3. ΤΠΕ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (ICT)

Στον τρίτο τομέα προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση που αφορά τη **νεανική επιχειρηματικότητα** και τη χρήση των ΤΠΕ, σε πρώτο επίπεδο, προωθείται η έρευνα και η καινοτομία μέσω της:

- Χορήγησης υποτροφιών σε μεταπτυχιακούς και μεταδιδακτορικούς φοιτητές με στόχο την αναβάθμιση των ικανοτήτων του προσωπικού, κυρίως των εργαστηρίων (αποφυγή του brain drain).
- Ενημέρωσης και της παροχής πληροφοριών σε ερευνητικές ομάδες για τις δραστηριότητες του Ορίζοντα 2020 (Helpdesk).
- Συμμετοχής των ελληνικών ερευνητικών ομάδων σε έργα του Ορίζοντα 2020 και COSME.
- Χρηματοδότησης σχεδίων που αξιολογήθηκαν θετικά από τον Ορίζοντα 2020 και COSME, αλλά δεν έλαβαν χρηματοδότηση λόγω μη διαθέσιμου προϋπολογισμού.

Σε επόμενο στάδιο, επιδιώκεται η μετάβαση από την έρευνα στην καινοτομία με την υλοποίηση των κατωτέρω ενεργειών:

- Προώθηση των συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων της Περιφέρειας
  - Αξιολόγηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων ΑΕΙ-ΕΚ με στόχο τη στοχευμένη προσέγγιση τοπικών επιχειρήσεων και δράσεις επίδειξης για τη διάχυσή τους.
  - Δράσεις ενίσχυσης επιχειρήσεων και ερευνητικών οργανισμών για την κατοχύρωση ερευνητικών αποτελεσμάτων με διπλώματα ευρεσιτεχνίας.
  - Τεχνικές συναντήσεις μεταξύ ερευνητών και επιχειρηματιών για την περαιτέρω αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, καθώς και πλαίσιο συνεργασίας για την αποτελεσματική ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (Πρόγραμμα 'Φυτώριο ιδεών').
- Αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων (απόδειξη, επίδειξη καινοτομιών και νέων τεχνολογιών)
Η δράση αφορά την υποστήριξη επιχειρήσεων σε συνεργασία και με ερευνητικές ομάδες (όπου είναι αναγκαίο), ώστε να εφαρμόσουν σε πιλοτικό επίπεδο ήδη διαθέσιμα ερευνητικά αποτελέσματα που εμφανίζουν προοπτικές αξιοποίησης. Δύναται να χρηματοδοτείται φάση πιλοτικής παραγωγής και επίδειξης της καινοτομίας, καθώς και προηγούμενα τελικά σχέδια εφαρμοσμένης έρευνας εφόσον απαιτούνται.

Η νεανική καινοτομία επιχειρηματικότητα επιχειρείται να υποστηριχθεί με την προώθηση δράσεων που περιλαμβάνουν:

- Διαμόρφωση δομής και χώρου (π.χ. ΕΤΕΠΗ) για την υποστήριξη της νεανικής και καινοτομικής επιχειρηματικότητας προσφέροντας χώρο για φυσική εγκατάσταση για τις υπό ανάπτυξη επιχειρήσεις (ακόμα και virtual), εκπαίδευση σε θέματα διοίκησης, κίνητρα χρηματοδοτικά, καθοδήγηση επιστημονικής και επιχειρηματικής φύσης και δικτύωση.
- Προγράμματα Νέας Καινοτομικής Επιχειρηματικότητας, δημιουργώντας Ταμείο ενίσχυσης τεχνοβλαστών (spin-off) και νεοφυών επιχειρήσεων (start-ups) κατά το αρχικό στάδιο λειτουργίας με δημόσια & ιδιωτικά κεφάλαια.
- Προγράμματα Νέας Καινοτομικής Επιχειρηματικότητας, με την χορήγηση seed capital για προσκλήσεις ενδιαφέροντος πάνω στην επίλυση προβλημάτων της περιφέρειας (SBIR).

Στον ίδιο τομέα προτεραιότητας επιδιώκεται η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στον κλάδο των ΤΠΕ με την:

- Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων με τη μορφή δημιουργίας συνεργατικών σχηματισμών ή την ίδρυση νέων clusters (τομεακών ή καθετοποιημένων) για την αξιοποίηση οικονομιών κλίμακας και τον περιορισμό του κόστους παραγωγής και διακίνησης. Περιλαμβάνεται η επιδότηση των γενικών εξόδων και λοιπών λειτουργικών δαπανών, της κατάρτισης προσωπικού, της προβολής του συνεργατικού σχηματισμού, των επενδύσεων για την κατασκευή ή αναβάθμιση εγκαταστάσεων και εξοπλισμού.
- Ενίσχυση υποδομών ΤΠΕ στην περιφέρεια για τη χρήση τους σε παραδοσιακούς κλάδους, με σκοπό τη διαφοροποίηση και τον εκσυγχρονισμό, καθώς και την αξιοποίηση των υφιστάμενων μητροπολιτικών δικτύων.

Η τελευταία ομάδα δράσεων αφορά το μηχανισμό ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στον τομέα προτεραιότητας και περιλαμβάνει την:

- Ενίσχυση υποδομών ΤΠΕ στην Περιφέρεια παρέχοντας σύγχρονες υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και εξυπηρέτησης πολιτών σε Δημόσιες υπηρεσίες, καθώς και απλοποίηση και ηλεκτρονικοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τον πολίτη.
- Κατάρτιση, εξειδίκευση και εκπαίδευση του προσωπικού επιχειρήσεων με την ανάπτυξη προγραμμάτων που είναι προσανατολισμένα είτε στην πρακτική εφαρμογή καινοτομιών είτε στην επιμόρφωση και αναβάθμιση του στελεχιακού δυναμικού των επιχειρήσεων.

4. ΥΓΕΙΑ-ΕΥΞΕΙΑ (HEALTH)

Στον τέταρτο τομέα προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση που αφορά την **υγεία και ευεξία**, σε πρώτο επίπεδο, επιδιώκεται η αξιοποίηση και ανάπτυξη του κλάδου της Υγείας. Η ομάδα δράσεων περιλαμβάνει τα κάτωθι:

- ΝΕΑ ΓΝΩΣΗ στα φαρμακευτικά προϊόντα με στόχευση στην ανάπτυξη διεθνώς ανταγωνιστικών φαρμακευτικών προϊόντων, λειτουργικών τροφίμων και καλλυντικών βασισμένων στην εγχώρια γλωρίδα.
- ΝΕΑ ΓΝΩΣΗ στα καινοτόμα προϊόντα και εφαρμογές στην υγεία με στόχο την ανάπτυξη προϊόντων και εφαρμογών με ψηφιακό περιεχόμενο, όπως κινητές εφαρμογές και βιοαισθητήρες, καθώς και ανάπτυξη εύχρηστων, διαγνωστικών μεθόδων και εφαρμογών βιο-απεικόνισης, βιοπληροφορικής και big data analysis.
- Συμμετοχή σε μεγάλα ερευνητικά έργα εθνικής εμβέλειας στον χώρο της υγείας και των φαρμάκων.
- Ένταξη ερευνητικών υποδομών της Υγείας στον εθνικό χάρτη υποδομών.
- Χορήγηση υποτροφιών σε μεταπτυχιακούς και μεταδιδακτορικούς φοιτητές για την απόκτηση τίτλων σπουδών και την αναβάθμιση των ικανοτήτων του προσωπικού κυρίως των εργαστηρίων (αποφυγή του brain drain).
- Βραβεία καινοτομίας στην υγεία μέσω διοργάνωσης διαγωνισμών καινοτομίας.
- Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην υγεία που βασίζονται στην αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων (Proof of concept).
- Δικτύωση ΜΜΕ με τα υπάρχοντα clusters στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Δικτύωση υπηρεσιών υγείας με την υποστήριξη ιατρικών υπηρεσιών και τη δημιουργία δικτύου εργαστηρίων παροχής υπηρεσιών.
- Αναβάθμιση του επιπέδου της οργάνωσης και παροχής υπηρεσιών υγείας με την πιστοποίηση ιατρικών μονάδων και εργαστηρίων με βάση τα διεθνή πρότυπα.
- Ενίσχυση επιχειρήσεων για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων στην υγεία, ως αποτέλεσμα ερευνητικών προγραμμάτων.
- Συγχρηματοδοτούμενες ενέργειες με επενδυτές για την ανάπτυξη επιχειρηματικών ιδεών στην υγεία, που αφορούν απεικονιστικά μοντέλα, φάρμακα, ιατρικές τεχνολογίες και εργαλεία, καθώς και τη χρήση ΤΠΕ.
- Ενίσχυση επιχειρήσεων για την ανάπτυξη της αγοράς κλινικών δοκιμών.
- Ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών παρακολούθησης χρόνιων πασχόντων με εφαρμογές ΤΠΕ.
- Ενίσχυση επιχειρήσεων για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και εφαρμογών με ψηφιακό περιεχόμενο, όπως κινητές εφαρμογές και βιοαισθητήρες, καθώς και ανάπτυξη εύχρηστων, διαγνωστικών μεθόδων και εφαρμογών βιο-απεικόνισης, βιοπληροφορικής και big data analysis.

Η δεύτερη ομάδα δράσεων αφορά στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος μέσω ενίσχυσης των υφιστάμενων ή νέων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού για παροχή εξειδικευμένων ιατρικών υπηρεσιών και την τόνωση της ευεξίας. Αυτό ενδεικτικά μεταφράζεται στη δημιουργία εξειδικευμένων ξενοδοχείων για νεφροπαθείς και την αποκατάσταση ασθενών, καθώς και ξενοδοχειακών υποδομών ευεξίας για την εκμετάλλευση των ιαματικών λουτρών και θερμών πηγών.

Παράλληλα, μία ομάδα δράσεων κατευθύνεται στη διασφάλιση της υγείας των καταναλωτών μέσω της παραγωγής διατροφικών προϊόντων υψηλής αξίας. Οι δράσεις αφορούν τα κατωτέρω:

- ΝΕΑ ΓΝΩΣΗ στα εξειδικευμένα τρόφιμα με στόχο την ανάπτυξη νέων προϊόντων.
- ΝΕΑ ΓΝΩΣΗ στις συνθήκες υγείας του ζωικού κεφαλαίου μέσω ερευνητικών συμπράξεων και δοκιμών.
- Ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων υγείας για την υποστήριξη του ζωικού κεφαλαίου, που αφορά την παραγωγή διατροφικών συμπληρωμάτων από την αξιοποίηση αυτόχθονων αρωματικών φυτών και φυσικών ορυκτών.

Τέλος, σχεδιάζεται μία ομάδα οριζόντιων δράσεων υποστήριξης των ανωτέρω που περιλαμβάνουν:

- Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επιχειρήσεων για τις δυνατότητες των ερευνητικών φορέων να εκπονήσουν εξειδικευμένα ερευνητικά προγράμματα και για τα αποτελέσματα των ολοκληρωμένων.
- Υποβοήθηση νέων επιχειρήσεων για την ανάπτυξη επιχειρηματικών ιδεών (Mentoring and Coaching).
- Εκπαίδευση τεχνικού προσωπικού εργαστηρίων υγείας.
- Επιμόρφωση και εκπαίδευση προσωπικού παροχής υπηρεσιών υγείας στον τομέα του ιατρικού τουρισμού.
- Επιμόρφωση και εκπαίδευση προσωπικού μονάδων ζωικής παραγωγής για χρήση διατροφικών συμπληρωμάτων.
- Προγράμματα απασχόλησης ανέργων πτυχιούχων σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της υγείας, του ιατρικού τουρισμού και της ευεξίας με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών των επιχειρήσεων και την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.

Επισυνάπτονται οι ακόλουθοι πίνακες:

- Πίνακας Ι: Δράσεις ανά Τομέα Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και
- Πίνακας ΙΙ: Δράσεις Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα